

9. Шинкаренко В. Ф. Уровни представления знаний и классы решаемых задач в технологии генетического предвидения // *Электротехника и электромеханика*. – 2009. – №6. – С.31–36.
10. Указ Президента України №134/2012 від 22.02.2012.
11. Кудря С. О. Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії: Підручник / С. О. Кудря. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – 492 с.
12. Энергетика: история, настоящее и будущее. Т.1. От огня и воды к электричеству: Монография / [Бондаренко В. И., Варламов Г. Б., Вольчин И. А. и др.]. – К., 2005. – 304 с.
13. Жуковский Н. Е. Ветряная мельница типа НЕЖ: Статья третья (1920 г.) / А. П. Котельникова, В. П. Ветчинкина. – Полное собрание сочинений. Т. VI. – М.: ОНТИ, 1937. – 431 с.
14. Сабинин Г. Х. Теория и аэродинамический расчет ветряных двигателей / Тр. ЦАГИ. – 1931. – Вып. 104. – 70 с.
15. Постановление Совета Министров СССР №1794 от 24 августа 1954 г. «О производстве и внедрении в сельское хозяйство ветродвигателей и ветроэлектростанций».

References

1. Shynkarenko V. F. Istorija tehniki v konteksti genetychnoi' koevoljucii' pryrodnyh i antropogennyh system. Doslidzhennja z istorii' tehniki, vypusk 19. – К.: IVC «Vydavnytvo «Politehnika», 2014. – 79 s.
2. Moiseev N. N. Algoritmy razvitiya / N. N. Moiseev. – М.: Nauka, 1987. – 304 s.
3. Abdeev R. F. Filosofija informacionnoj civilizacii / R. F. Abdeev. – М.: VLADOS, 1994. – 336 s.
4. Koval'chuk M. V. Konvergencija nauk i tehnologij – proryv v budushhee / M. V. Koval'chuk // *Rossijskie nanotehnologii*. – 2011. – №1–2. – С.13–23.
5. Shinkarenko V. F. Geneticheskie programmy struktornoj jevoljucii antropogennyh sistem. (Mezhdisciplinarnyj aspekt) / V. F. Shinkarenko // *Praci Tav. derzh. agrotehnolog. un-tu. – Melitopol'*, 2013. – Vyp.13. – Т.4. – С.11–20.
6. Shynkarenko V. F. Osnovy teorii' evoljucii' elektromehaničnyh system / V. F. Shynkarenko. – К.: Naukova dumka, 2002. – 288 s.
7. Shinkarenko V. F. Teorija i praktika upravljajemoj jevoljucii na urovne proizvol'nyh Vidov jelektromehaničeskikh preobrazovatelej jenerгии / V. F. Shinkarenko, V. V. Kotlyarova // *Praci Tav. derzh. agrotehnolog. un-tu. – 2012. – Vyp.2. – Т.1. – С.3–14.*
8. Shynkarenko V. F. Evolutionary Experiments in Genetic Electromechanics / V. F. Shinkarenko, I. A. Shvedchikova, V. V. Kotlyarova // 13 th Anniversary International scientific Conference «Unitech'13», 22–23 November 2013. Gabrovo, Bulgaria. – 2013. – Vol. III. – P.289–294.
9. Shinkarenko V. F. Urovni predstavlenija znanij i klassy reshaemyh zadach v tehnologi geneticheskogo predvidenija // *Elektrotehnika i elektromehaničeska*. – 2009. – №6. – С.31–36.
10. Указ Президента України №134/2012 від 22.02.2012.
11. Кудря С. О. Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії: Підручник / С. О. Кудря. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – 492 с.
12. Энергетика: история, настояшhee и budushhee. Т.1. От ognja и vody k jelektrichesstvu: Monografija / [Bondarenko V. I., Varlamov G. B., Vol'chin I. A. i dr.]. – К., 2005. – 304 с.
13. Zhukovskij N. E. Vetrjanaja mel'nica tipa NEZH: Stat'ja tret'ja (1920 g.) / A. P. Kotel'nikova, V. P. Vetchinkina. – Polnoe sobranie sochinenij. T. VI. – М.: ОНТИ, 1937. – 431 с.
14. Sabinin G. H. Teorija i ajerodinamičeskij raschet vetrjanyh dvigatelej / Тр. САГИ. – 1931. – Вып. 104. – 70 с.
15. Postanovlenie Soveta Ministrov SSSR №1794 от 24 avgusta 1954 g. «O proizvodstve i vnedrenii v sel'skoe hozjajstvo vetrodvigatelej i vetrojelektrostancij».

Gaydaenko I. V., graduate student of the history and culture of Ukraine, head of the Educational and Scientific Center of oral history, SHEI «Pereyaslav–Khmelnitsky SPU named Gregory Skovoroda» (Ukraine, Pereyaslav–Khmelnitsky), gaidaenko_igor@ukr.net

The history of the development of wind power in Ukraine in the context of genetic coevolution of human and natural systems

The article analyzes the historical development of the wind power station in the context of the genetic theory of the electromechanical energy converters development. The article shows the place, value and tasks of the history of technique based on the interconnected evolutionary processes which are occurring in the nature, society, science and technology. It is emphasizes the key role of systemic laws of heredity, which provide the continuous structural information link between the historical past through present to future. The article shows as an example of the technical Electromechanics that its history is an integral part of the genetically organized

evolution process, technically implemented in the conformity with human genetic program of the structural organization of the electromechanical objects.

The purpose of the article – is to reveal the fundamentality of the genetic information, the material carriers of which are the historically defined technological objects, museum exhibits, technical documentation, patents, etc., and to show its relationship to the historical development of wind stations.

On the example of patent search the article shows the historical connection between the genetic research programs macro- and micro technology and the genetic prediction of new classes of technical objects. Also the attention is focused on the necessity to move from the concept of the isolation and self-sufficiency of the past, to the strategy of the predictable and harmonized co-evolution of the nature, humanity and technology. The article justified the necessity to organize reserches in the new scientific direction «the genetic engineering history».

Keywords: history of technology, technical evolution, wind power station, structure, genetic information, generative periodic system of elements, genetic program, genetic prediction, evolutionary experiment, genetic history of technology.

Гайдаєнко І. В., аспірант кафедри історії та культури України, керівник учебно-науково-науково-наукової історії, ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький ГПУ імені Григорія Сковороди» (Україна, Переяслав-Хмельницький), gaidaenko_igor@ukr.net

История развития ветровых электростанций в Украине в контексте генетической коэволюции антропогенных и природных систем

Анализируется историческое развитие ветровых электростанций в контексте генетической теории развития электромеханических преобразователей энергии. Исследуется место, значение и задачи истории техники, исходя из взаимосвязанных эволюционных процессов, происходящих в природе, обществе, науке и в технике. Отмечается ключевая роль системных законов наследственности, которые обеспечивают непрерывную структурно-информационную связь между историческим прошлым, через настоящее, с будущим. На примере технической электромеханики показано, что ее история является неотъемлемой составляющей генетического организованного процесса эволюции, который реализуется человеком в соответствии с генетическими программами структурной организации электромеханических объектов.

Цель статьи – раскрыть взаимосвязь исторического развития ветровых электростанций и теории генетического развития электромеханических преобразователей энергии, показать фундаментальность генетической информации, материальными носителями которой выступают исторически определенные объекты техники, музейные экспонаты, техническая документация, патенты и т.д. На примере патентного поиска показать связь исторических исследований с генетическими программами макро- и микроуровневой и технологии генетического предвидения новых классов технических объектов. Акцентируется внимание на необходимости перехода от концепции обособленности и самодостаточности исторического прошлого, к стратегии предполагаемой и гармонизированной коэволюции человека, природы и техники. Обоснована необходимость организации исследований в рамках нового научного направления «генетическая история техники».

Ключевые слова: история техники, техническая эволюция, ветровые электростанция, структура, генетическая информация, порождающая периодическая система элементов, генетическая программа, генетическое предсказание, эволюционный эксперимент, генетическая история техники.

УДК 323.15(438)(=161.2)

Стрільчук Л. В., доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії, Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки (Україна, Луцьк), strilczuk@ua.fm

Вплив історичних стереотипів на становище української національної меншини у Республіці Польща: труднощі, реалії, перспективи

Досліджуються історичні стереотипи та упередження, що побутують серед української національної меншини у Польщі та у польському суспільстві щодо України і українців. Наукову проблему у такому ракурсі досі не досліджували. Автор ставить за мету проаналізувати вплив історичних стереотипів на становище та життєдіяльність української національної меншини у Республіці Польща, виділити чинники та особливості, що впливали на досліджувану проблему. Вибір методів дослідження зумовлено науковою доцільністю, використано: індуктивний, герменевтичний, порівняльно-історичний методи.

На державному рівні здійснено ряд важливих кроків щодо подолання міжнародних протиріч. На прикладі задекларованої проблеми вивчається сучасна національна політика Республіки Польща.

Ключові слова: українська національна меншина, історичні стереотипи, Україна, Республіка Польща, співпраця, протиріччя, конфлікти, державна підтримка, національна політика.

Роль окремих людей, представників двох націй, є чи не найвагомішим фактором сучасних міждержавних стосунків, добросусідських відносин Республіки Польща та України. Саме міжлюдські стосунки визначають сьогодні суспільні стереотипи: поляка для українців, та українця для поляків, і саме крізь призми цих стереотипів сприймається сусідня держава, формується її імідж, міжнаціональні взаємини і як наслідок міждержавні відносини. Історичні стереотипи в цьому сенсі відіграють одну із найважливіших ролей, адже тисячолітнє сусідство, спільні проблеми та протиріччя закарбувалися у національній ментальності українців та поляків і продовжують і до сьогодні досить відчутно впливати на міжнаціональні відносини.

Українська, як і польська історіографія та сучасна публіцистика багаті на висвітлення сучасних проблем українсько-польських міжнаціональних відносин, однак більшість праць висвітлюють політичний, економічний чи гуманітарний аспекти двосторонньої взаємодії. Поряд із цим, до поля зору дослідників, практично, не потрапляли особливості національно-культурного розвитку та самоствердження українців Польщі, їх боротьба за свої громадянські та національні права тощо. Однією із перших праць такого характеру є дослідження Г. Висоцької, яка опублікувала низку наукових статей та здійснила дисертаційне дослідження проблеми. Окрім того, українську національну меншину у Польщі вивчали Я. Дашкевич, Л. Зашкільняк, Н. Завітневич, Т. Зарецька, С. Заброварний, В. Кирилич, Ю. Макар, С. Швидюк.

Міжлюдські стосунки є віддзеркаленням стану міжетнічних відносин. Поряд із цим безсумнівними є факти певної упередженості, негативних стереотипів, які існують в свідомості українського та польського народів, породжених частими конфліктами та драмами історичної минувшини. І хоча на сьогоднішній день можна впевнено стверджувати, що на шляху подолання цих стереотипів зроблено чимало успішних кроків, однак, їх існування перешкоджає повному примиренню і порозумінню двох націй, навіть, незважаючи на здійснюване на найвищому рівні налагодження міждержавних відносин.

Зокрема, негативний стереотип українця прививався переказами про Хмельниччину і гайдамаччину, підсилювався відносно свіжими подіями Другої світової війни та подіями на Волині середини 40-х років ХХ століття. А на західних теренах України образ сусіда-поляка викликає асоціації з утисками українців, коли на «східних кресах» другої Речі Посполитої закривалися українські школи, культурно-освітні заклади, руйнувалися православні церкви, нищилися селянські господарства під час пацифікації. У роки війни польське підпілля винищувало українську інтелігенцію, а нова повоєнна влада Польщі продемонструвала своє відношення до українців через акцію «Вісла» [1, с. 10].

В період тоталітаризму негативні стереотипи в обох народів по відношенню один до одного ще більше посилювалися через антипольську пропаганду в Україні і антиукраїнську в Польщі, зокрема шляхом фальсифікації та викривлення історії. В польській свідомості українці поставали «націоналістами» в самому крайньому негативному значенні цього слова, а отже, українці уявлялися найбільшими ворогами поляків і причиною усіх їх нещастя [2, с. 6–8; 3, с. 41]. Наприклад, за даними соціологічних опитувань станом на 1991 рік лише

9% поляків з симпатією ставилися до українців, 38% відчували неприязнь, а 53% – індиферентно.

Заради справедливості, слід наголосити і на тому факті, що українці жодного разу не забирали у поляків державності, в той час, як поляки робили це двічі! Попри вище перелічені факти слід пам'ятати і наступне: багатовікове сусідство українців та поляків несе в собі і багато позитивних прикладів добросусідських, партнерських відносин, коли два сусідні народи спільно, і досить успішно, боронилися проти ворогів, взаємозбагачувалися культурно. Прикладом спільної героїчної історії може слугувати перемога над рицарями Тефтонського ордену у Грюнвальдській битві 1410 року, спільними зусиллями поляки та українці під проводом Яна Собеського розгромили турків під Віднем у 1683 році. Тривалий історичний період обидва народи перебували у складі одних і тих же держав: Першої та Другої Речі Посполитої, Австро-Угорської та Російської імперій. Обидва народи випробували на собі будівництво соціалізму, складнощі тоталітаризму, кризи розпаду комуністичної системи, пошук нової моделі постсоціалістичного розвитку. Врешті, українців та поляків поєднує спорідненість мов та культур, порубіжні території проживання, родинні зв'язки (на порубіжжі), ментальна близькість, спільне етнічне походження.

Незаперечним фактом є і те, що українська національна меншина в Польщі, несучи на собі величезний тягар історичної минувшини, ніколи не мала й не має у своїй історії певних яскраво виражених антипольських ознак, які їй, з певною періодичністю, намагаються приписати. Беззаперечним є і той факт, що національний патріотизм та прагнення до соборності і незалежності України у певних політичних колах Республіки Польща ототожнюють з ворожістю до поляків [4, с. 5].

Українці, що проживають у Республіці Польща приймають активну участь у суспільно-політичному житті держави, будучи її повноправними членами. Однак, промовчати про проблеми, з якими в той чи інший спосіб стикалися етнічні українці у Польщі було б помилкою. Суспільно-історичні стереотипи, які панували у польському суспільстві до початку 90-х років ХХ століття були складним незримим бар'єром для представників української національної меншини. Не можна не зауважити і на той факт, що сприйняття поляками України та українців відбувається щонайменше у двох площинах: офіційній (дипломатичній) і суспільній (громадській). Щодо першого варіанту, то Україну найчастіше асоціюють з стратегічним партнерством, з молодією демократичною державою, якій, однак, притаманний високий рівень корупції. У громадській площині Україна асоціюється як гостинний доброзичливий сусід, виокремлюють щирість українців, культурну та ментальну близькість з поляками. У своєму ставленні до української національної меншини мешканців Польщі можна розділити на три приблизно рівних за чисельністю групи: тих хто заявляють про негативне, нейтральне та позитивне її сприйняття [5, с. 75–83].

Для чіткості розуміння предмету розмови і оперування поняттями, вважаю за необхідне з'ясувати і виокремити різницю серед таких понять, як соціальний стереотип, історичний стереотип, соціальна пам'ять, історична пам'ять, політика пам'яті. Вперше термін «соціальний стереотип» ввів у науковий обіг американський

журналіст У. Ліппман у книзі «Громадська думка» (1992 року). Стереотипами він назвав «...образи в наших головах, які відмінні від справжнього образу світу...» і припустив, що «...людські вчинки виходять не з прямих та очевидних знань, а з картин, які індивід формує сам, або одержує від когось іншого» [6, с. 125].

Історичні стереотипи – це більш стійкі (у порівнянні із соціальними) уявлення про минуле своєї або чужої соціальної спільноти (етносу, нації, релігійної конфесії), які набули поширення в конкретному соціумі і перетворилися на стійкий елемент суспільної свідомості [7, с. 9–11]. Соціальна пам'ять – це рух інформації в соціальному часі, досвід поколінь, світогляд розповсюджений між достатньою кількістю людей таким чином, що може бути збереженим і відтвореним. Соціальну пам'ять слід розуміти, як спосіб діяльності і спілкування, вона виступає обов'язковою умовою існування суспільства і базується на акумуляції, збереженні і трансляції соціально-значущої інформації [8, с. 201]. Тісно пов'язаними між собою складовими соціальної пам'яті виступають історична, колективна та національна пам'ять. На думку російських дослідників І. Савельєвої та А. Полетаєва, «історична пам'ять» – це новий конструкт в ідеологічному арсеналі сучасного суспільства, свідченням чого може бути використання в одній зв'язці концепту «історична пам'ять» та «політика пам'яті» [9]. Відповідно, під політикою пам'яті ми маємо на увазі процес творення або конструювання співзвучних настроїв епохи і певних політичних і владних сил образів історичного минулого [10, с. 305–306].

Не секрет, що на початку 90-х років ХХ століття сприйняття українців і України у Польщі суттєво різнилося в залежності від середовища. Зокрема, політична еліта (про що свідчать численні документи) була досить позитивною у своєму сприйнятті, чого не можна сказати про медійне і громадське середовище. В польських ЗМІ переважає нейтральне відношення до польсько-українського зближення і українців, як таких, іноді, негативні прослідковуються аспекти [11, арк. 287]. Аналізуючи історичні стереотипи польського суспільства щодо українців і України загалом у першій половині 90-х років ХХ століття слід виділити два проблемних напрямки: подання інформації про найгостріші українсько-польські конфлікти у контексті діяльності української громади в Польщі; інтерпретація польсько-українських відносин крізь історичну минувшину і внутрішнє кризове становище в Україні після здобуття незалежності [4, с. 100].

В контексті вище сказаного стають зрозумілими проблеми української національної меншини у Польщі, пов'язані із упередженим ставленням до неї польського суспільства. Парадоксальність ситуації з висоти сьогодення є очевидною. Наприклад, жителі Перемишля вбачали в Україні та українцях потенційну загрозу територіальній цілісності РП. Більше того на початку 1992 року Союз поляків Поділля звернувся до Уряду Республіки Польща з вимогою вийти з переговорів пов'язаних із підготовкою підписання Договору про добросусідство з Україною, мотивуючи це тим, що майбутній документ не містив положень, які б гарантували полякам України належних їм прав на автономію в регіонах «із більшістю польського населення, що мешкає там століттями» [12, с. 132].

Виважена позиція політичних кіл обох держав, плани Польщі щодо членства в Європейському Союзі, численні спільні політичні та культурні заходи обох держав, законодавча ініціатива – в кінцевому результаті відіграли свою роль і позитивно вплинули на польсько-українські взаємини, а відтак і на становище української національної меншини у Польщі. Впродовж 90-х років ХХ століття та перші десятиліття ХХІ століття відбулося руйнування усталених негативних стереотипів щодо українців у польському суспільстві, про що свідчать результати соціологічних опитувань та аналіз інформації, яка подається польськими ЗМІ в останні роки. А між тим, на початку 90-х років ХХ століття у Польщі на державному рівні відбувався перегляд політики власних стереотипів щодо східних сусідів і України зокрема. Підтвердженням цього є Ухвала Сенату РП від 3 серпня 1990 року, якою було засуджено акцію «Вісла» 1947 року.

Слід визнати, що на момент постанови незалежних Польщі та України рівень патріотизму був досить низьким в обох суспільствах. Історичні пам'ятні місця, які мали б стати фундаментом формування нової ідентичності чи національної спільноти, або замовчувалися, або взагалі були невідомі. Така, фактична, відсутність національної колективної пам'яті – пов'язана з радянським етапом історичного розвитку. Тому логічно, що в національному середовищі як українців, так і поляків розвивалося сильне, іноді, навіть, гіпертрофоване прагнення дати відповіді на багато складних питань історичного минулого, у багатьох чому спільного для українців та поляків.

Як з'ясувалося, особливо гостро в суспільній свідомості двох сусідніх націй стояли і взаємні претензії та звинувачення, пов'язані з протистоянням українців та поляків в роки Другої світової війни. Оскільки дані історичні факти були відносно недалекими з точки зору часової віддаленості, а також існували живі свідки та учасники цих подій в обох країнах, то саме цим історичним подіям судилося стати каменем дотику істориків і суспільств загалом, у плані національної пам'яті та примирення. Суспільного резонансу додавала гострота протікання конфлікту та численні жертви з обох сторін.

До одних із найгостріших питань у міжнаціональних взаєминах відносилось і питання відкриття українських пам'ятників, увіковічення місць національної пам'яті та опіка над українськими кладовищами. Українська меншина Польщі виступала з численними ініціативами щодо увіковічення місць поховання українців замучених у роки Другої світової війни та могил воїнів УПА. В більшості випадків така ініціатива викликала протидію з боку місцевих чиновників, конфлікти з місцевою спільнотою та протести ветеранських товариств і громадських організацій.

Відкриття пам'ятників воїнам УПА у с. Грубешів Перемишльського воєводства, у м. Бірчі та ін. викликав шквал обурення серед поляків, який загострився ще більше через скандальні публікації та роздмухування суперечки через місцеві ЗМІ. Офіційна польська влада у цьому конфлікті керувалася прагматичними мотивами, свідченням чого може бути оцінка ситуації, зроблена тодішнім перемишльським воєводою Зигмундом Цюпінським: «Часто ветерани приписують справу УПА всім українцям, та це не справедливо. Українське населення – чудове, а оцінку УПА треба залишити історикам» [13].

Свого роду відповіддю на дії правих організацій було рішення української і польської інтелігенції Перемишля створити там польсько-українське товариство [4, с. 104].

У процесі розбудови польсько-українських культурних взаємин без суспільних та історичних стереотипів важливе місце посідають середовища, які формують громадську думку, або здатні помітно впливати на неї. Це кола науковців, діячів культури, представників місцевого самоврядування. Прикладом такої діяльності може слугувати унікальний документальний фільм «Трудне братерство», присвячений військовій співпраці Ю. Пілсудського та С. Петлюри.

Говорячи про міжнаціональні стосунки, еволюцію суспільних стереотипів, необхідно усвідомлювати і той факт, що дана сфера між людських стосунків є досить делікатною і зміни, які відбуваються саме тут, є досить повільними. Однак, послідовна політика на найвищому рівні двох держав призвела до позитивної еволюції у свідомості українців та поляків. 21 травня 1997 року президентами України та Польщі було підписано заяву «До порозуміння і єднання», у якій задекларовано «... спільне прагнення до подолання складної українсько-польської історичної спадщини, заради того, щоб тіні минулого не затмарювали сьогоднішніх дружніх і партнерських відносин між обома країнами й народами» [14, с. 55]. Послідовним продовженням заяви стало відкриття пам'ятника полеглим в роки протистояння у с. Павлівка, що на Волині (2003 рік), підписання Протоколу про взаємне увіковічення місць пам'яті у понад 80-х місцевостях України та Польщі (2005 рік), відкриття меморіалу «Орлят львівських» та меморіалу в с. Павлокомі (РП) цивільним українцям, які загинули від рук польських партизанів АК. Подолання суперечок, які велися з приводу обох меморіалів, надписів на надгробних плитах і т. ін. стало символом здатності представників двох народів до компромісу і порозуміння у чи не найскладніших питаннях – питаннях історичної пам'яті [1, с. 86–88].

Справу політиків підтримали та продовжили пересічні громадяни, що є свідченням переходу справи міжнаціонального примирення з державного рівня у площину міжлюдських стосунків. 16 жовтня 2004 року в Польщі поблизу Бірчі серед старих фруктових дерев польські та українські журналісти спільно посадили «Мідний ліс», як символ примирення двох сусідніх народів та вшанування пам'яті загиблих у міжнаціональних протистояннях.

Багато суперечливих питань з приводу трактування подій, опіки над місцями національно пам'яті вдалося вирішити за посередництвом двосторонніх переговорів між Радою охорони пам'яті боротьби і мучеництва та Об'єднання українців Польщі. Було досягнуто домовленості про те, що пам'ятники мають знаходитися на справжніх місцях поховань, зміст надписів має бути двомовним і таким, який би не ображав національні почуття іншої сторони.

З метою уникнення політизації дискусійних сторінок спільної історії у Варшаві на початку 2011 року було започатковано діяльність Польсько-українського форуму партнерства за спільною участю глав зовнішньополітичних відомств України та РП. Головна мета форуму – створення платформи для дискусій істориків, громадських діячів щодо історичних та актуальних сучасних проблем.

Задекларувавши стратегічною метою вступ Польщі до Європейського Союзу польський істеблшмент намагався максимально враховувати досвід

нагромаджений європейськими країнами при вирішенні проблем національних та етнічних меншим. Польське законодавство у період 1989–2004 років було поступово адаптоване до напрацювань у сфері прав національних меншин. Уже на початку 90-х років ХХ століття у Республіці Польща розпочалося стратегічне планування етнополітики, як запоруки внутрішньої стабільності. Починаючи з 1989 року проблеми національних меншин РП стали предметом діяльності спеціально створених державних інституцій та були включені до обсягу повноважень органів місцевого самоврядування.

Фактично, політичний перелом 1989 року у Польщі став нагодою для зміни моделі функціонування української спільноти у оновленій демократичній РП. Цей політичний перелом обумовив, також, і те, що два сусідні народи: поляки та українці опинилися перед історичним шансом розбудови добросусідських, приязних взаємин. Цей період, умовно, можна розділити на два етапи: перший – 1989–2004 роки, пов'язаний із намаганням РП здобути членство в Європейському Союзі та адаптація польського законодавства до стандартів ЄС, та другий – період набуття Польщею членства в ЄС та спільною підготовкою та проведенням польсько-українського футбольного чемпіонату Євро–2012. На першому, умовно виділеному нами етапі, головна ініціатива належала політикам, а на другому – міжнаціональне примирення і порозуміння перейшло у площину міжлюдських взаємин.

На переконання відомого польського історика та дипломата М. Зюлковського існує доцільність напрацювання формули поєднання добросусідських відносин українського і польського народів, сутність якої зводиться до поживлення співробітництва обох сусідніх народів на міжрегіональному та особистісному рівнях за принципом: «прагнути зрозуміти і порозумітися, бачити і не помічати, виявляти толерантність і виваженість». Поряд із цим дослідник наголошує, що неможливо ліквідувати стереотипи, що склалися десятиліттями, одним заходом і миттєво, слід зосереджувати свої активи у тих сферах, що виявляють взаємні інтереси, діяти послідовно [15, с. 74].

Список використаних джерел

1. Стрільчук Л. В., Стрільчук В. В. Інституційні складові українсько-польських гуманітарних взаємин і співробітництва / Л. В. Стрільчук, В. В. Стрільчук: монографія. – Луцьк: Волинські старожитності, 2013. – 258 с.
2. Заброварний С. До повного примирення і широкого порозуміння / С. Заброварний // Політика і час. – 1997. – №9. – С.5–11.
3. Горун Д. Українсько-польські гуманітарні взаємини в 1991–2001 рр. / Д. Горун // Історія в школі. – 2002. – №5–6. – С.40–49.
4. Висоцька Г. В. Національна політика Республіки Польща у 1989–2012 рр. (на прикладі української спільноти): дис. канд. іст. наук: 07.00.02. – Миколаїв, 2015. – 217 с.
5. Турчин Я. «М'яка» сила України у Польщі / Я. Турчин // «Нова Україна (Nova Ukraina)»: збірник історично-політологічних матеріалів. – Інститут історії Ягелонського університету. – Краків, 2012. – Вип.12. – С.75–83.
6. Ослон А. Уолтер Липпман о стереотипах: выписки из книги «Общественное мнение» / А. Ослон // Социальная реальность. – 2006. – №4. – С.123–129.
7. Зашкільняк Л. Історичні міфи і стереотипи як складова суспільної свідомості та соціальної практики / Л. Зашкільняк // Історичні міфи і стереотипи та міжнаціональні відносини в сучасній Україні / за ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2009. – С.6–12.
8. Лотман Ю. М. Память в культурном освещении / Ю. М. Лотман // Ю. М. Лотман. Избр. статьи. Статьи по семиотике и типологии культуры. – М.: Наука, 1992. – С.200–202.
9. Савельева И. М. Теория исторического знания / И. М. Савельева, А. В. Полетаев. – СПб.: Алетей; М.: ГУ ВШЭ, 2008. – 523 с.

10. Троян С. С. Українсько-польські відносини: архітектоніка соціальної пам'яті / С. С. Троян // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2011. – Вип.64. – С.303–312.

11. Archiwum Aktów nowych w Warszawie. Zesp. Telewizja Polska S. A. Zbiór wycinków Prasowych 1953–2009 r. Sygn. T 10/31.

12. Najder Z. Patrząc na Wschód / Z. Najder. – Wrocław: Wyd. UWr., 1998. – 220 s.

13. Wilczak J. Kamień niezgody / J. Wilczak // Polityka. – 1993. – Nr.50. – 10 grudnia.

14. Заброварний С. Україна і Польща на шляху до примирення і співробітництва / С. Заброварний // Український альманах. – Варшава: Тирса, 1998. – С.55–62.

15. Зюлковські М. Польсько-українські взаємини як складова архітектури сучасної Європи / М. Зюлковські // Віче. – 2003. – №6. – С.72–74.

References

1. Strilchuk L. V., Strilchuk V. V. Instytucyjni skladovi ukraïnskopol'skykh humanitarnykh vzaemyn i spivrobotnytstva / L. V. Strilchuk, V. V. Strilchuk: monografija. – Luck: Volynski starozhytnosti, 2013. – 258 s.

2. Zabrovarnyj S. Do povnogo prymyrennia i shchyrogo porozuminnia / S. Zabrovarnyj // Polityka i chas. – 1997. – №9. – С.5–11.

3. Gorun D. Ukraïnsko-polski humanitarni vzaemyn v 1991–2001 rr. / D. Gorun // Istorija v shkoli. – 2002. – №5–6. – С.40–49.

4. Vysocka G. V. Nacionalna polityka Respubliki Polshcha u 1989–2012 rr. (na prykladi ukraïnskoï spilnoty): dys. kand. ist. n.: 07.00.02. – Mykolaiv, 2015. – 217 s.

5. Turchyn J. «Mjaka» syla Ukrainy u Polshchi / J. Turchyn // «Nova Ukraina (Nova Ukraina)»: zbirnyk istoryko-politologichnykh materialiv. – Instytut istorii Jagelonskogo universytetu. – Krakiv, 2012. – Vyp.12. – С.75–83.

6. Osłon A. Uolter Lippman o stereotipah: vypiski iz knigi «Obshchestvennoe mnenie» / A. Osłon // Socialnaja realnost. – 2006. – №4. – С.123–129.

7. Zashkilniak L. Istorychni myfy i stereotypy jak skladova suspilnoi svidomosti ta socialnoi praktyky / L. Zashkilniak // Istorychni myfy i stereotypy ta mizhnacionalni vidnosyny v suchasnyj Ukraïni / za red. L. Zashkilniaka. – Lviv, 2009. – С.6–12.

8. Lotman J. M. Pamiat v kulturnom osvishchenii / J. M. Lotman // J. M. Lotman. Izbr. stati. Stati po simiotike i tipologii kultury. – M.: Nauka, 1992. – С.200–202.

9. Saveleva I. M. Teorija istoricheskogo znaniia / I. M. Saveleva, A. V. Poletaev. – SPb.: Aleteja; M.: GU VSHE, 2008. – 523 s.

10. Trojjan S. S. Ukraïnsko-polski vidnosyny: arhitektonika socialnoi pamjati / S. S. Trojjan // Literatura ta kultura Polissia. – Nizhyn, 2011. – Vyp.64. – С.303–312.

11. Arhivum Aktuv Novyh v Varshvie. Zesp. Telewizja Polska S. A. Zbiór wycinków Prasowych 1953–2009 r. Sygn. T 10/31.

12. Najder Z. Patzhach na Vshod / Z. Najder. – Vroclav: Vyd. Uvr., 1998. – 220 s.

13. Vilchak J. Kamien niezgody / J. Vilchak // Polityka. – 1993. – Nr.50. – 10 grudnia.

14. Zabrovarnyj S. Ukraina i Polshcha na shliahu do prymyrennia i spivrobotnytstva / S. Zabrovarnyj // Ukraïnskyj almanah. – Varshava: Tysa, 1998. – С.55–62.

15. Zulkovski M. Polsko-ukraïnski vzaemyn jak skladova arhitektury Evropy / M. Zulkovski // Viche. – 2003. – №6. – С.72–74.

Strilchuk L. V., doctor of historical sciences, professor of world history, East European national university named after Lesya Ukrainka (Ukraine, Lutsk), strilczuk@ua.fm

Influence of the historical stereotypes on the state of the Ukrainian national minority in the Republic of Poland: difficulties, realia, perspectives

The article highlights historical stereotypes and prejudices among Ukrainian national minority in Poland and among Polish society in relation to Ukraine and Ukrainians. This aspect of the mentioned scientific problem has never been investigated before. The author aims to analyze influence of the historical stereotypes on the state and life activity of the Ukrainian national minority in the Republic of Poland, to single out factors and peculiarities defining the problem under investigation. The choice of the methods of the investigation is stipulated by the scientific suitability, the following methods were used: inductive, hermeneutical and comparative and historical methods.

A number of important steps on the state level were undertaken to overcome international conflicts. The example of the declared problem allows studying modern national policy of the Republic of Poland.

Keywords: Ukrainian national minority, historical stereotypes, Ukraine, Republic of Poland, cooperation, conflicts, state support, national policy.

Strilchuk L. V., doctor of historical sciences, professor of world history, East European national university named after Lesya Ukrainka (Ukraine, Lutsk), strilczuk@ua.fm

Влияние исторических стереотипов на положение украинского национального меньшинства в Республике Польша: трудности, реалии, перспективы

Исследуются исторические стереотипы и предрассудки, которые бытуют среди украинского национального меньшинства в Польше и в польском обществе по Украине и украинцам. Научную проблему в таком ракурсе до сих пор не исследовали. Автор ставит целью проанализировать влияние исторических стереотипов на положение и жизнедеятельность украинского национального меньшинства в Республике Польша, выделить факторы и особенности, которые влияют на исследуемую проблему. Выбор методов исследования обусловлен научной целесообразностью, использованы: индуктивный, герменевтический, сравнительно-исторический методы.

На государственном уровне осуществлен ряд важных шагов по преодолению межнациональных противоречий. На примере задекларированной проблемы изучается современная национальная политика Республики Польша.

Ключевые слова: украинское национальное меньшинство, исторические стереотипы, Украина, Республика Польша, сотрудничество, противоречия, конфликты, государственная поддержка, национальная политика.

* * *

УДК 796.5(477)

Чепурда Г. М., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, Черкаський державний технологічний університет (Україна, Черкаси), anna_chepurda@ukr.net

РОЗБУДОВА ЗРОШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО «ВЕЛИКОГО ПЛАНУ ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИРОДИ»

Досліджено особливості проведення меліоративних робіт, передбачених «Великим планом перетворення природи». Досліджено заходи по організації зрошування земель. Встановлено, що вже від початку реалізації заходів почала простежуватися тенденція до неповного виконання поставлених планів. Водогосподарське будівництво гальмувалося у зв'язку з відсутністю будматеріалів, неузгодженістю планів із роботою інших відомств. Аналогічні проблеми були притаманні й для зведення більш потужних зрошувальних систем. Досліджено ефективність зрошувальних робіт та освоєння зрошувальних земель. Виявлено, що робота зрошувальних систем, які були введені завдяки значним зусиллям, характеризувалася нестабільністю, адже вони потребували постійного догляду, який не завжди в адекватній мірі могла забезпечити держава. Плановий характер заходів по перетворенню природи і, зокрема, розбудови зрошувальної системи, носив досить суперечливий характер. До того ж, варто зауважити, що не зважаючи на масштабне зведення зрошувальної мережі часто вона виявлялась не ефективною. В першу чергу в зв'язку з необхідним використанням зрошувальних територій.

Ключові слова: гідробудівництво, зрошення, захисні лісові насадження, протизерозійні роботи, меліорація земель.

Систематичне невпинне підвищення родючості ґрунтів розглядалося з кінця 40-х – на початку 50-х рр. XX ст. як одне з найважливіших завдань радянського уряду. Відповідно до «Великого плану перетворення природи» вперше у загальнодержавному масштабі ставилося завдання ліквідації причин, що викликають вітрову і водну ерозію, а також зведення до мінімуму шкоди від посух. Планом передбачалося не лише створення повної мережі полезахисних лісових смуг, заліснення пісків, ярів, берегів рік і водойм, але й подальшу розбудову зрошувальної системи та потужне гідробудівництво на Дніпрі.

Метою статті є вивчення специфічних особливостей проведення меліоративних робіт, передбачених «Великим планом перетворення природи».

Застосування нової системи зрошування відкривало великі можливості для подальшого збільшення валових зборів зерна, бавовника, інших сільськогосподарських культур, збільшення продуктивності сільськогосподарських